

HÖGAKTUELLT

Personaltidning för HÖGSKOLAN I GÄVLE Nr 1 – Februari 2009

Högskolans resultat visade plus 12 miljoner

I augusti 2008 befarades att Högskolan skulle sluta året med ett minus i kassan på 8 miljoner kronor. När det slutgiltiga resultatet presenterades för högskolestyrelsen hade det vänts till en vinst på 12 miljoner.

En av anledningarna till vändningen är enligt styrelsens ordförande Lars-Eric Ericsson att kostnadsmedvetenheten ökat markant ute i verksamheten.

Men det finns fler orsaker, säger han, bland annat det treåriga löneavtal som slutits.

– Lokalt har man här valt ett treårsavtal som gett det lägsta utfallet 2008 för att sedan öka varje år till och med 2010. Man kan med stor bestämdhet säga att 2009 kommer att bli raka motsatsen i det avseendet.

Sid. 10

– Jag tror aldrig att Högskolan varit så viktig för regionen som nu. Länet befinner sig i en tuff situation med över 3 000 varslade. Men när det vänder ska företagen återanställa. Med hjälp av Högskolan kan länet rustas i en lågkonjunktur för en högkonjunktur.

Med dessa ord öppnade landshövding Barbro Holmberg Mötesplatsen för studenter, högskola och länets kommuner. Lena Munkhammar sekunderade vid mikrofonen.

Sid. 7

Bitsk debatt om forskarens roll

Om forskning ska vara fri eller ske i samarbete med företag och organisationer debatterades livligt vid ett symposium den 10 februari.

Enighet nådde enbart om att bägge typerna behövs.

Sid. 3

Ser fram emot bråkiga möten

E-institutionens nya prefekt Lena Munkhammar tycker att det är medarbetarnas främsta uppgift att bråka och säga "nej".

– Säger alla "ja" till dina förslag så har du inte uttryckt dig riktigt tydligt, menar hon och ser fram emot lite bråk vid de stormöten som ska öka i antal.

Sid. 6

Ljuset är tillbaka!

Härligt. Men även vintern är tillbaka här i Gävle med ett rejält snölager och riktig kyla. Den tidigare delen av vintern har mer liknat en speperiod. Vi har halkat runt på trottoarer och gångbanor och fler än jag har säkert ramlat. Det vita landskapet gör att ljuset känns ännu intensivare och ingen kan väl undgå att bli glad de dagar solen skiner.

En annan sak vi på Högskolan kan glädja oss åt är bokslutet för 2008. Preliminära siffror visar att det hamnar runt plus 12 miljoner kronor. Det är ett rejält och välkommet överskott som ger bättre förutsättningar att rusta Högskolan inför framtiden. Vi ska bli en ännu mer eftertraktad studie- och arbetsplats och en mer eftertraktad samarbetspartner regionalt, nationellt och internationellt. Det är en stor utmaning eftersom konkurrensen om studenter, högkvalificerad personal samt forskningsmedel hela tiden tilltar.

För att nå målen krävs strategiska satsningar. Hur kunde vi då hålla kostnaderna på en lägre nivå än intäkterna förra året? Den största posten på utgiftssidan utgörs av personalkostnader. Dessa lyckades Högskolan bromsa markant under förra året vilket naturligtvis innebär att alla har jobbat extra hårt. Samtidigt fick vi på intäktssidan extra tillskott bland annat i form av mer forskningspengar och ränteintäkter.

Samtidigt som bokslutet tolt sett för Högskolan är positivt brottas vissa institutioner med ekonomiska problem.

Rektor Maj-Britt Johansson

Det är givetvis viktigt att vi kommer tillrätta med dessa. Den pågående översynen av Högskolans organisation syftar till att utreda om vår nuvarande organisation är den allra bästa eller om det finns bättre lösningar. Kanske kommer översynen att visa att institutionerna långsiktigt behöver vara större och/eller ha en annan sammanställning. Det är spännande att följa arbetet med översynen där Högskolans samtliga anställda och studenter är välkomna att bidra med synpunkter och förslag. I dag finns tre aktiva grupper som arbetar med var sitt scenario. Dessa är nuvarande institutionsorganisation – fast bättre, akademier baserade på utbildning samt akademier baserade på forskning. Tanken är att beslut ska tas i Högskolestyrelsen senast i juni.

Även administrationen ska ses över. Eventuella förändringar av dagens organisation träder i kraft den 1 januari 2010. Samtidigt som vi rustar för framtiden befinner sig regionen i ett besvärligt och dystert arbetsmarknadsläge. Redan innan de varsel som nu har aviserats hade Gävleborgs län den högsta arbetslösheten i landet. Givetvis lägger det sordin på stämningen i länet men Högskolan arbetar intensivt tillsammans med företag, Länsstyrelsen och Region Gävleborg för att kunna erbjuda uppsagd personal möjlighet till studier och kompetensutveckling.

Vi har goda förutsättningar att kunna hjälpa till i detta arbete eftersom våra utbildningsplatser inte är fyllda på alla områden. Det som i sammanhanget inger viss oro är att Utbildningsdepartementet sänkte vårt utbildningstak med 3 miljoner för 2009. Det innebär att vi har i uppdrag att utbilda färre studenter från och med innevarande år. Tomma utbildningsplatser flyttades från flera lärosäten till Västsverige, som är hårt drabbat av lågkonjunkturen.

Frågan är nu vad som händer härnäst. Den normala utvecklingen i en lågkonjunktur är att fler söker sig till utbildning. Vårt län är dock känt för att reagera senare än andra län. Om inte tillströmning av studenter till våra utbildningar ökar, finns givetvis risken att ytterligare utbildningsplatser dras in hos oss och ges till andra lärosäten. Det vore förödande eftersom vi befinner oss i en utvecklingsfas. Låt oss tro på framtiden och låt oss njuta av ljusets återkomst.

Forskningsamverkan debatterades:

Kvalitetsvillkor eller onödigt ont

Är högskolans roll att vara en regional tillväxtmotor? Frågan ställdes vid en debatt vid HiG den 10 februari och svaren på frågan var delvis motsatta.

Frågan om forskningens roll har debatterats ända sedan 1800-talet då Wilhelm von Humboldt grundlade den moderna universitetet som byggde på kopplingen mellan lärande, forskning och fri vetenskap.

Innan dess var det upprepan- det av fastslagna "sanningar" som gällde.

En motvikt

Numera vet man att dessa sanningar ändras med tiden och därför behövs den fria forskningen som motvikt till kommersiell forskning.

Debattörerna denna dag var från HiG forskarna Claes Beckman och Svend Erik Mathiassen och från Uppsala universitet forskarna Alexandra Waluszewski och Sharon Rider samt från Kungliga Vetenskapsakademien Ylva Hasselberg.

Friheten en plikt

En stor del av debatten handlade om forskarens frihet eller om hur fri en forskare ska vara. Alexandra Waluszewski menade att man vid ett besök hos en läkare ju gärna vill träffa en oberoende forskare och inte någon som är betald av ett läkemedelsföretag. Sharon Rider fyllde på med att forskningsfrihet är som yttrandefrihet, en möjlighet men också en plikt.

Svend Erik Mathiassen svarade att frihet finns lika lite som scoutheder.

– Och frihet till vad då? undrade han. Det står en fritt att

Debatten var tidvis hetsig för att inte säga bitsk. Att jämka samman åsikterna visade sig inte vara lätt. På bilden från vänster Alexandra Waluszewski, Ylva Hasselberg (delvis skydd), Sharon Rider samt Svend Erik Mathiassen. Claes Beckman finns utanför bild.

forska om vad som helst. Man får tänka fritt men inte för länge och man kan välja metod men inte problem.

Men han stängde inte dörren för "friheten".

– Det kan vara nyttigt att svära i kyrkan och det skapar kritiska och kreativa forskare. Men i längden måste någon betala för forskningen.

Mycket kostsamt

Claes Beckman, chef för Radio-center Gävle, med ett tjugotal nära samarbetsföretag, skrev under på detta och menade inte oväntat att samarbetena är oundvikliga, åtminstone på hans område.

– Teknologisk forskning är mycket kostsam. En högskola nära samarbetsföretag har inte en chans att bedriva sådan forskning med egna medel och forskningen på det området blir rena löjan i för små volymer.

Han menade också att högskolorna inte förser näringslivet med färdiga forskare genom sina utbildningar, utan männis-

kor som vill stanna kvar, bilda familjer och arbeta på företagen i regionen.

Han strök också under att det faktiskt är högskolornas uppgift enligt lag att stödja den regionala utvecklingen och tillväxten.

Bägge behövs

Ett slags enighet i frågan kunde ändå nås genom konstaterandet att bägge sorter behövs. Att man helt enkelt måste bygga in mer luft i systemet. Och naturligtvis dela ut mer riskkapital. Där kommer en annan fråga in, konkurrensen om de medel som finns. Här var debattörerna desto mer eniga. Inte minst kritiserades citeringsfrekvensen som mått på kvalitet.

– Det säkraste metoden att få många citeringar är att göra sammanställningar av den forskning som redan finns och då utför man ju ingen forskning alls, sa Svend Erik Mathiassen och fick intensivt nickande bifall från gästdebattörerna.

Den bitvis mycket bitska och intensiva debatten arrangerades

av N- och HS-institutionerna tillsammans. Ett femtiotal åhörare deltog.

OVE WALL

Debatt

Går inte att jämföra

Vid konferensen om akademisk frihet och samverkan, sa Claes Beckman att i ishockey räknas bara antal mål, inte antal icing. Det är helt korrekt. Om man spelar ishockey! Vi humanister spelar dock inte ishockey, våra vetenskaper är långlopp på skidor. Då inser man hur absurt det blir om man skall jämföra antalet gjorda mål i en ishockeymatch med antalet målgångar i ett femmilslöpp. Särskilt som hockeymatcherna är korplag mot knattelag.

ROGER KVIIST

Elisabeth Björklund:

Små barn erövrar egna läsformer

De yngsta förskolebarnen tillägnar sig läsande och skrivande också med hjälp av berättande, ritande och sjungande. Det visar gävleforskaren Elisabeth Björklunds avhandling vid Göteborgs universitet.

Elisabeth Björklund har analyserat i vilka sammanhang barnen använder berättande bilderboks läsning och annat textbaserat material. Hon har vidare undersökt hur samspelet ser ut när barnen är engagerade i litteracitet – i att berätta, läsa och skriva – och hon visar också vilket innehåll barnens kommunikation då har.

Videoinspelningar av barn från en förskola utgör materialet för studien. Barnen är mellan ett och ett halvt och tre år gamla.

Barnen är kompetenta

Resultatet visar att barnens berättande, läsande och skrivande innefattar mer än att bläddra, peka och titta på bilder och att barnen på ett varierat sätt ständigt verkar i sin litteracitet. Att det är frågan om just litteracitet betonar en del av barnen själva när de säger "jag läser" eller "det står där".

– Barnen ser sig som läsare eller skrivare, inte att de just då härmar eller leker. De är alltså kompetenta och förmögna att göra mycket alldeles på egen hand, säger Elisabeth Björklund.

Två övergripande former framträder som beskriver vad barnens litteracitet består av. Den ena är berättande och den andra formen är läsande och ritande/skrivande. Den fördjupade analysen visar hur barnen själva bygger både en egen

Även små barn läser men de gör det på sitt eget sätt vilket vilket Elisabeth Björklund visat med sin avhandling vid Göteborgs universitet.

berättarkunskap och skapar ett eget litteracitetsmanifest. Barnen understryker vad de gör genom att uttrycka och definiera sig själva som både läsare och skrivare/ritare.

– Mitt vetenskapliga intresse är inte riktat mot att små barn tidigt ska lära sig att läsa och skriva, utan istället mot vad de små barnen faktiskt gör när det gäller aktiviteter och handlingar som rör skrivande och läsande, säger Elisabeth Björklund.

Hon anser att litteracitetens betydelse när det gäller de yngsta barnen borde omprövas,

der enbart kunskap om barns språkutveckling inte räcker för att fånga hela bredden.

– En annan slutsats är att berättandet, läsandet och skrivandet i den vidare meningen har en så tydlig plats i barnens vardag. Detta förmedlas tydligt till omgivningen genom det sätt de deltar, bidrar, skapar meningsfulla sammanhang, interagerar och kommunicerar, säger Elisabeth Björklund som sedan 30 år arbetar inom lärarutbildningen vid HiG.

TORSTEN ARPI

Radiocentrum fick pengar

3,7 miljoner kronor får Radiocentrum Gävle från KK-stiftelsen för att forska om tillförlitligheten hos trådlös kommunikation maskin till maskin.

Medverkar i projektet gör Totalförsvarets Forskningsinstitut (FOI), Syntronic AB, STORA Enso Kvarnsveden, Åkerströms Björbo, Green Cargo, Agilent Technologies samt SSAB Tunnpå. Den totala projektbudgeten med medfinansiering uppgår till cirka 8 miljoner kronor.

– Med forskningsmedlen från KK-stiftelsen kan vi nu göra en satsning över flera år inom ett starkt kommande forskningsområde där Högskolan i Gävle kan positionera sig i en internationell framkant, säger adjungerade professorn Peter Stenumgaard vid Radiocentrum Gävle.

Åsa Morberg tar över efter Lennart Öhlund

Åsa Morberg är Institutionen för pedagogik, didaktik och psykologiska nya prefekt. Ny för de flesta på HiG är hon dock inte efter decennier som undervisande lärare. Åsa doktorerade för något år sedan och har främst ägnat sig åt lärares första tid i yrket.

Åsa tar över efter Lennart Öhlund som slutar efter sex år och blir vice rektor för forskningen sex månader framåt.

Kvinnor hindras att starta eget

Inte ska man väl tjäna pengar på vård och omsorg! Det är en seglivad uppfattning och ett hinder för de kvinnor som startar eget på området. Men det är inte det enda motståndet kvinnorna möter. Det visar Jaana Kurvinens doktorsavhandling som nyligen kom i tryckt form.

Jaana Kurvinen såg sin framtid bland siffror eller redovisning på skattekontoret när hon läste ekonomiprogrammet vid HiG.

– Forskning fanns inte på kartan men Svante Brunåker och E-institutionens dåvarande prefekt Lars Hjärne, förde mig in i genusstudier. Det var samtidigt som HiG tillsammans med bland annat Umeå universitet startade genusforskar skolan där jag skrevs in 2001.

Olika hinder

Hon upptäckte en spännande värld som hon ägnat de senaste åtta åren åt, kvinnor och företagande.

– När kvinnor inom skola, vård och omsorg startar eget kan orsaken vara att deras idéer inte når fram då diskussionerna oftare handlar om ekonomi än hur man behandlar patienter. Om de då startar eget för att genomföra idéerna kan arbetskamraterna se det som ett hot.

Osynliggör sig

Redan innan företaget startat är alltså motståndet aktiverat, ett motstånd som därefter både kommer från kvinnan själv och hennes omgivning.

– Det har inte ansetts okej att tjäna pengar på utbildning, vård och omsorg. Det gör att företagarna håller låg profil och därmed osynliggör sig själv genom att inte vilja kalla sig vd eller

Jaana Kurvinen har forskat om kvinnor i offentlig sektor som startar eget i samma bransch och vilka hinder de kan stöta på från andra. Men de sätter också upp hinder för sig själva och kallar sig ofta ogärna för chef.

liknande utan väljer omskrivningar som till exempel "ansvarig för ...".

Några av företagen i studien är avknoppningar från landstingsverksamheter. När de privatiserades slutade det egna Landstinget och närliggande kommuner att anlita dem. I stället fick de kunder från kommuner i Stockholmsområdet.

Kvalitet ett problem

Ännu märkligare är att även hög kvalitet kan innebära problem.

– Jag har ett exempel på en kvinna som startade ett äldreboende. Hon blev livligt påhejad av kommunen. Men när sedan verksamheten väl kom igång och man upptäckte att de gamla hellre ville bo hos henne än i de kommunala boendena, började man plocka bort dem därifrån.

– De trivdes för bra vilket ställde högre krav på de kommunala äldreboendena.

Kvinnlig man?

Entreprenörer och genus är två nyckelbegrepp i avhandlingen. Jaana höjer på ögonbrynen när hon hör eller läser orden "kvinnlig företagare".

– Aldrig hör man eller läser om en manlig företagare. Det gör kvinnorna till en underordnad grupp och återskapar en manlig norm. Dessutom säger ju inte "kvinnlig" att man måste vara kvinna. Kvinnlig ser jag som en egenskap, inte ett kön, och det finns ju kvinnliga män.

Jaana menar att man på det området kommit längre i skolvärden där man inte säger kvinnlig rektor.

Avhandlingen ger även förslag på tillämpningar och sådant att gå vidare med.

– Där har jag bland annat föreslagit intervjuer med inköpare inom offentlig sektor för att ta reda på deras syn på privata utövare och vad som kan ligga

bakom motståndet.

Intressant skulle också vara att ta reda på varför människor med idéer inom offentlig vård inte tillåts testa dem.

– Det här är också nyttig läsning för verksamhetschefer. Den visar att det finns goda idéer som kunde gagna både de anställda och verksamheten.

Avhandlingen bygger på intervjuer med 15 kvinnor som tidigare varit anställda inom vård, utbildning och omsorg och som sedan valt att starta eget.

Den sista juli slutar Jaana Kurvinen vid HiG. Hon är en av de medarbetare som drabbades av uppsägningarna som genomfördes i höstas. Hon fick ändå slutföra avhandlingsarbetet.

– Jag skulle vilja vara kvar och undervisa. Jag älskar att se människor utvecklas. Men nu får jag sätta igång och söka arbete.

OVE WALL

Lena Munkhammar sköter läkarjobbet som neurolog på fritiden från HiG när hon blir prefekt på E-institutionen. Bäst kommer hon att trivas när hon får mothugg av någon av de nya medarbetarna vid det fikabord som blir sammanträdenas mittpunkt när stormötena drar igång. Kockarna ska vara många.

Lena Munkhammar utsedd till prefekt

E-institutionen fick en läkare till chef

I slutet av januari utsågs Lena Munkhammar oväntat, för de flesta, till att efterträda Bo Söderberg som prefekt för Institutionen för ekonomi, en institution som drabbats hårt av studentbrist och försämrade ekonomi och tvingats säga upp en hel del av sina medarbetare.

Inget drömläge skulle väl de flesta anse. Lena Munkhammar är inte som de flesta.

– Jag har fått intrycket att det skulle vara särskilt bråkiga medarbetare på institutionen. Det blir underbart. I vissa bråk, som i krig, skjuter man varandra. Här har jag mötts av engagerade och högt kompetenta människor som brinner för sina

idéer och älskar det de gör.

Helst inga ja-sägare

Lena har uppfattningen att om man lägger fram en idé i en församling och alla ropar ja, så har man inte lagt fram den tillräckligt tydligt. Hon säger skämtsamt att hon funderat på att hyra in nej-sägare.

– Inte förrän någon säger nej

börjar idéer att utvecklas. På en högskola ska det finnas konflikter, vi tycker att det är bra. Finns det inte sådana bildas surdegar som bara fördjupas.

Nyckelbegreppet är delaktighet.

– Ju fler kockar desto bättre soppa. De meningsskiljaktigheter som inte går att lösa ska man lämna bakom sig. Man kan inte

fastna i det man gjort för länge sedan, eller det man inte gjort för den delen, menar hon.

Att hon lever som hon lär kan man sluta sig till vid en googling på hennes namn. Som vd för Gävletidningar lyckades hon uppenbarligen reta upp delar av styrelsen så till den grad att hon ombads lämna mötet.

Hon var innan dess sjukhusdirektör i Gävle. I botten är hon överläkare på neurologin på samma sjukhus.

Botar fortfarande

Varför slutade du med det?

– Jag har inte slutat. Jag är fortfarande timanställd och tar emot patienter då tiden tillåter. Till exempel på lunchen här på HiG. Jag vill göra olika saker. Dygnet har 24 timmar för alla men vi fyller dem på olika sätt. Jag blir bara slö och loj av att inte göra något, och att träffa patienter ger mig så otroligt mycket.

Hon hävdar till och med att man borde ta sig en funderare på om det inte är hon som borde betala patienterna för besöken i stället för tvärt om.

Lärt sig fokusera

Läkaryrket har lärt henne är att snabbt hitta de väsentliga frågorna och fokusera på dem.

– Då man byter patient varje halvtimme får man lära sig att byta fokus snabbt så det har jag lätt för.

Däremot har hon inte lätt för taktik och rackarspel, ett spel där hon betraktar sig som allt för korkad.

Någon större skillnad nu mot för sina tidigare arbeten finner hon inte.

– Om man säljer bilar, mat eller utbildning är inte viktigt. Som chef ska man vara en möjliggörare. Personalen ska säga att "chefen backar upp oss". Man ska se till att strukturen fungerar. Det är inte heller chefen som betyder mest

för resultatet på en arbetsplats eller en avdelning.

Demoraliserande

Erfarenheten från sjukhuset kan hon använda. Inte minst de ekonomiska.

– Sjukhuset är en betydligt större arbetsplats än E-institutionen och de som sköter ekonomin sitter långt borta från dem som sköter patienter, de vet inget om vad den andra parten gör. Så kan man inte ha det. Om pengarna till vården inte räcker kan man alltid höja skatten. Det är oerhört demoraliserande.

– Så kan vi inte göra här. Vi ska sköta vår egen ekonomi och med den kompetens och det ansvar som finns bland personalen här kommer det att bli lätt.

Många stormöten

För att öka kunskapen om varandra och varandras arbete, och för att skapa en öppen atmosfär, kommer Lena Munkhammar att ha flera stormöten. Men inte av den formella sorten.

– Man pratar mycket bättre med varandra om man sitter i en soffä runt ett fikabord än på rad i en sal.

Morgonfika

Således införs obligatorisk morgonfika vid halv nio. Det är där Lena vill att vi ska ta bilderna till artikeln och eftersom hon hellre vänder sig till personalen än kameran så blir resultatet mängder av bilder på hennes nacke.

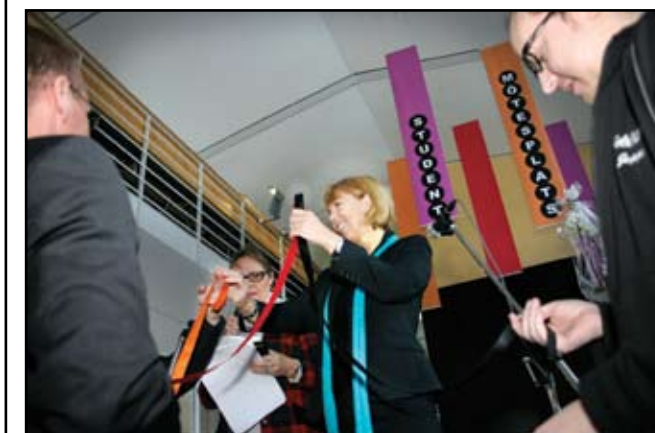
Lämnar styrelsen

Högskolan är ingen ny plats för henne efter en tiden i högskolestyrelsen. Därför finns kunskaperna om Högskolan i stort där redan, men inte några detaljkunskaper. Styrelseuppdraget lämnas nu för prefektjobbet ett år framåt.

Lena Munkhammar har också varit ordförande i Drivhuset.

OVE WALL

Slog knut på Mötesplatsen

Här klipps inget itu! Här ska sammanbindas, menade landshövding Barbro Holmberg och skred till verket med fasta nypor.

Det blev ingen bandklippning när Mötesplatsen invigdes i slutet av januari. I stället knöt landshövding Barbro Holmberg ihop band hållna i andra änden av kommun, studenter och näringsliv.

Det var trångt i Rävhallen den 28 januari. Invigningen sammanföll med Exjobbssdagen.

– Människor behöver mötesplatser, platser där alla kan känna sig välkomna. Här kan vi etablera kontakter och fördjupa dem vi redan har. Då kan nya idéer skapas, sa prorektor Svan-te Brunåker inledningsvis.

Aldrig så viktig

Landshövding Barbro Holmberg, ordförande i Kontaktträdet mellan HiG och omgivande samhälle, tog över:

– Jag tror aldrig att Högskolan varit så viktig för regionen som nu. Länet befinner sig i en tuff situation med över 3000 varslade. Men när det vänder ska företagen återanställa.

Med hjälp av Högskolan kan länet rustas i en lågkonjunktur för en högkonjunktur.

Barbro Holmberg klippte inget band vid invigningen, däremot knöt hon samman de olikfärgade band som i andra änden hölls av representanter för studenter, näringsliv och kommun.

Mötesplatsen har kommit till stånd efter önskemål från kommunföreträdare i länet.

– Det ska vara en fast punkt där man kan dyka upp och träffa högskoleföreträdare och studenter, diskutera och bolla idéer, säger projektledaren Maria Åstrand Svenneke.

Man ska också som student kunna få information om kommunerna via de tio pekskärmar som ska finnas på plats.

Ganska klar bild

Att de inte gjorde det än hindrade inte de många besökarna från att få en ganska klar bild av utformningen av de svarta modulerna under Rävorna.

Efter utdelning av Samverkansutmärkelsen (se sidan 9) bjöds buffé i det inre av Caffè Prego i Studentcentrum. Lena Munkhammar som var dagens konferencier, bad alla att hålla sina visitkort beredda.

OVE WALL

Unik forskning med Gävle som laboratorium visar klimatförändringar

De svarta punkterna på kartan motsvarar placeringen av de givare som ger uppgifter till en data bas ur vilken klimatförhållandena sedan kan hämtas för presentation på kommunens hemsida, för användning i undervisning och av studenter i examensarbeten samt för forskningssyften.

I ett unikt forskningsprojekt planeras staden Gävle att förvandlas till en stor area för mätningar av klimatet.

De flesta människor bor i städer och miljön i städerna är därför avgörande för livskvalitet och hälsa. Städer och utformning av städer har därför blivit ett allt viktigare forskningsområde. Nu ska Gävle bli mätområde för ett stort forskningsprojekt, med flera intressenter.

Gävle har en tät stadskärna. Rakt igenom bebyggelsen flyter Gavleån som både kyler staden på sommaren och bildar en stor "ventilationskanal".

Koordinaterna för Gävles byggnader finns i en GIS-data-

bas. Kombinerar man stadens förutsättningar med Högskolans kompetens inom flera områden och till gång till unika faciliteter så har man någonting världsunikt.

– Gävle är lagom stort för att göra detaljerade mätningar av miljön och med rimlig datakapacitet simulera stadsklimatet, säger Mats Sandberg, som forskar om klimatet både i byggnader och städer. Skillnaden mellan byggnader och städer är att i städerna har rummen inga tak. Ventilations effektiviteten både inom och utomhus bedöms med samma begrepp.

Utomhuslaboratorium
Gävle stad kommer alltså att förvandlas till ett utomhuslabo-

Professor Mats Sandberg är initiativtagare till projektet.

laborium för mätning av klimat, luftkvalitet och vind.

London har också ett system med 80 temperaturgivare. Phoenix i USA har endast 44. Då en

stad av Gävles storlek har lika många givare som London betyder det avsevärt större täthet.

– Nätet i Gävle blir ett klimatanät med den högsta upplösningen i världen vilket ger möjlighet till unika studier.

Några exempel på mätningar som kan göras är byggnaders energiförbrukning beroende av lokalklimatet, förändring av klimatet över tiden, studier av förändringar över mycket lång tid.

– Man kan också lätt göra före-och-efterstudier för att se effekterna av till exempel effekterna av en ombyggnad av StrömvalLEN och uppförandet av ett stort hotell i området eller hur luftkvaliteten förändras efter införande av elbilar.

Utnyttja belysningsstolpar

Hur skapar man då världens mest högupplösande nät?

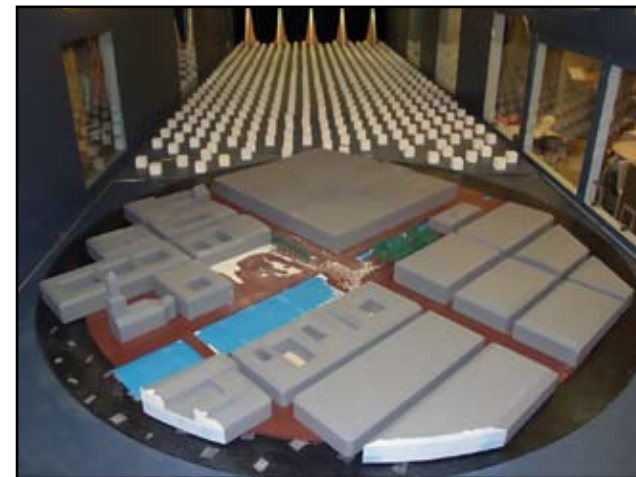
– Vi utnyttjar systemet av belysningsstolpar i Gävle för placering av mätinstrument. Gävle Energi övervakar systemet som en del av rutinunderhållet av belysningen.

Modeller byggs

För att sedan enklare kunna utföra simuleringar av eventuella förändringar i stadsbebyggelsen byggs en datoriserad modell av hela staden, en modell som givetvis är mycket enkel att kopiera. Koordinaterna för Gävles alla byggnader finns redan i en GIS-databas (GIS = Geografisk InformationsTeknik).

Men man kommer också att utnyttja flera av TB-institutionens faciliteter.

– Samma databas används för att med en prototypmaskin, som

Institutionens vindtunnel på Brynäs kommer att spela en central roll för det fortsatta forskandet om hur klimatet påverkas av den omgivande geografien. En exakt modell av Gävles innerstad byggs och mätningarna därifrån kan jämföras med resultaten från de verkliga utomhusmätningarna.

institutionens avdelning för maskinteknik har, bygga modeller av hus och kvarter i Gävle för studier i den vindtunnel som redan finns och används i experiment vid Institutionen för teknik och byggd miljö på Brynäs, berättar Mats Sandberg.

– Med hjälp av vindtunneln kan vi göra detaljerade studier av vindförhållanden i Gävle vilket är viktigt för planering av utomhusmiljöer och tillgänglighet för framför allt äldre.

Planerna är att kvarter för kvarter, med början vid kvarteret kring Stadsbiblioteket, i samarbete med Gävles stadsbyggnadskontor byggs upp i vindtunnelmodeller tills hela Gävle finns på plats.

Många kan vara med

Detta är ett flervetenskapligt projekt, lite av institutionens signum, där forskare inom olika discipliner kan göra sina studier och där studenter kan göra examensarbeten kring olika aspekter på miljön i Gävle.

Psykologer och sociologer

kan komplettera uppmätta fysiska data med data om hur människor påverkas. Något tidigare forskningsprojekt har arbetat med.

– Här kan också planerare få data om hur stadens utformning påverkar miljön i stort liksom kunskap om hur enskilda byggnader lokalt påverkar miljön.

Som ett sidoprojekt tänker man sig att medborgarna ska kunna följa förändringar i klimatet via kommunens webbplats, både dagens klimat och en framtida förändring av klimatet.

– Vi tror att detta kan hjälpa till att höja medvetenheten, säger Mats Sandberg. Så på sikt kan projektet göra Gävle till en bättre stad att leva i för alla.

Kommersiell nytta kan finnas i utvecklandet av teknik för klimatomätning i urban miljö och programvara för visualisering av klimat. Både forskare och studenter kan göra unika studier och Högskolan i Gävle får en unik facilitet som lockar både studenter och forskare.

Två forskare delar Samverkanspriset

Katarina Wijk och Eva Boman delade på 2008 års Samverkansutmärkelse.

Ergonomi och företagskontakter handlade det om när Samverkansutmärkelsen 2008 delades ut i samband med invigningen av Mötesplatsen.

Priset, ett arbetsstipendium på 50 000 kronor, delades mellan de två forskarna Katarina Wijk och Eva Boman.

Katarina fick priset för instiftandet av ett annat pris, Ergopriset, till ett företag som med arbetsmiljöarbete höjt lönsamheten. Läs mer om detta på sidan 11 i denna tidning.

157 intervjuer

Samtidigt är förarbetet till priset ett forskningsprojekt.

– Jag har gjort 157 företagsbesök med intervjuer och haft annan kontakt med 328, berättade Katarina Wijk.

Intervjuerna har gällt hur företagen handskats med sin personals hälsa, både psykiska och fysiska, samt vilken prioritet som funnits.

– Det här är ett sätt att ta till

vara de goda exemplen och hur det har påverkat lönsamheten.

Personalvetare

Eva Boman, lektor i miljöpsykologi, får utmärkelsen för att hon framgångsrikt utvecklat och etablerat Personal- och arbetslivsprogrammet vid Högskolan i Gävle.

Programmet har haft 54 studenter och ger en bred tvärvetenskaplig utbildning till personalvetare.

– Vi har samarbetat med 18 organisationer och företag under utbildningen. Färska annonser från flera stora företag visar att personalvetare är en allt oftare efterfrågad yrkesgrupp, som kan arbeta med en mängd olika saker, sa Eva Boman.

Programmet, som startade hösten 2008 har ett bra söktryck.

Vad de ska göra för pengarna hade Katarina och Eva inte bestämt vid prisutdelningen.

– Men vi funderar på att göra något tillsammans, säger Eva.

OVE WALL

Plötsligt låg Högskolan på plus

Tvårt emot vad man trodde i augusti visade sig 2008 bli ett bra år ekonomiskt för Högskolan. En förlust på 8 miljoner kronor vändes till en vinst på 12 miljoner.

– Överraskande bra!

Så beskriver högskolestyrelsens ordförande Lars Eric Ericsson det ekonomiska utfallet. HiG låg på plus 12 miljoner kronor vid 2008 års slut. Detta kan ställas mot den befarade förlusten på 8 miljoner som gällde vid höststämningen i slutet av augusti 2008. Skillnaden på omkring 20 miljoner låter väldigt stor. Men rektor Maj-Britt Johansson skjuter in att det finns flera exempel på högskolor där skillnaden procentuellt varit ännu större.

Anledningarna till resultatförbättringen är flera.

– Den beror på att intäkterna blivit bättre än vi befarat att de skulle bli och att kostnaderna blivit lägre, säger Lars Erik Ericsson.

Som exempel nämner han att kostnadsmedvetenheten ute i verksamhet har ökat markant.

Högre ränta

– Ytterligare en förklaring är av engångskaraktär och rör de pengar vi har uppbokat på riksgälden, liksom alla statliga myndigheter, som gett en bra ränteevkastning.

En tredje orsak är löneutfallet.

– Lokalt har man här valt ett treårsavtal som gett det lägsta utfallet 2008 för att sedan öka

varje år till och med 2010.

– Man kan med stor bestämdhet säga att 2009 kommer att bli raka motsatsen i det avseendet.

Den fjärde orsaken är personalminskningen som motsvarar åtta helårsanställda.

Maj-Britt Johansson fyller på att vissa kurser har fått begärd omklassificering godkänd av Högskoleverket, vilket innebär högre peng per student.

Efter en del återbetalningar av lån blir det finansiella nettot 5,7 miljoner kronor.

40 miljoner

Detta innebär att myndighetskapalet ökar. 25 miljoner ses som ett minimum. 30 miljoner är bättre. Men nu hamnar man plötsligt på 40 miljoner kronor.

– Det är bra för Högskolan ur

alla synvinklar och underlättar det långsiktiga planeringsarbetet och skapar mindre känsla av panikåtgärder.

Lågkonjunkturer med hög arbetslöshet brukar göra att fler söker sig till utbildningar i stället. Det hoppas även dessa två på.

– Men vi får inte glömma att vi befinner oss i en enorm konkurrens, säger Maj-Britt Johansson, och då är det viktigt att se över kvaliteten på utbildningarna och forskningen.

Till detta kan möjligen den pågående organisationsöversynen bidra. Ett beslut i frågan ska tas vid juni månads styrelsemöte och vara implementerat vid ingången av 2010.

OVE WALL

Minimässa om utbildningar lockade arbetslösa

Gävleborgs arbetsmarknad har drabbats hårdast i landet av den ekonomiska nedgången. Men ut- och fortbildning behövs man nästan oavsett vad man arbetar eller har arbetat med.

– Läs något du är intresserad av och byt inriktning om du vill det. De kurser du gått har du kvar i alla fall.

Så sa HiG:s prorektor Svante Brunåker när han inledde den informationsträff som Kontaktorget tillsammans med Arbetsförmedlingen, Länsstyrelsen och Region Gävleborg bjöd in till den 26 januari.

Ett sjuttioal personer kom

och kunde prata med representanter för fler utbildningsprogram i minimässan utanför Valhall.

Anders Philgren från Region Gävleborg berättade om det uppdrag regeringen lagt på en del län om satsningar mot arbetslösheten.

Eva Holmberg-Tedert, samordnare på Arbetsförmedlingen, gjöt vatten på vågorna när hon pratade om att det inte alls är så illa som det kan se ut.

– Visserligen har vi högsta arbetslösheten i landet. Men ändå sker stora omflyttningar på arbetsmarknaden.

– Ett normalår får omkring en miljon människor nya anställ-

ningar. Det är som varit sämst handlade det om 700 000 människor. Och ett arbetes livslängd beräknas vara sju år innan det förändras. Det visar vikten av ut- och fortbildning.

Fanns hopp

Ytterligare hopp om framtiden spred hon genom att konstatera att det nästa år kommer att ske stora åldersavgångar från bland annat skolkvården. Det är dåp den stora 40-talistgenerationen går i pension.

– Då lämnar fler sina arbeten än som återstår för att fylla platserna.

Alltså dröjer det inte länge förrän arbetsmarknaden ser be-

tydligt bättre ut.

Dessutom, påpekade hon, finns det yrken som alltid kommer att behöva utövas. Hon nämnde att det, förutom personal inom vården, råder stor brist på ingenjörer, både inom IT och inom verkstadsindustrin, och konstruktörer.

Även CSN, Studiestödsnämnden fanns på plats och berättade om de privatekonomiska förutsättningar som finns.

Besökarna bjöds även på en lättare lunch medan de kunde besöka montrarna och få ren information om HiG:s olika utbildningar.

OVE WALL

KALENDARIUM

10 mars i Rävhallen, kl 9.30-12.15. Stipendiedagen. Info till studenter om sökbara stipendier. Därefter kl 12.15 sker stipendieutdelning (Anna Lisa Detlow-Berg stipendiefond samt från Sandvik AB).

30 april, Valborgsmässofirande i Regementsparken. Program meddelas senare.

16 juni, kl 08:45–16:00, hus 99. Konferens i matematik. Samverkan mellan gymnasieskolor och Högskolan

Pris ska ge forskning större genomslagskraft

På vilket sätt går det att förbättra arbetsmiljöförbättringar och högre lönsamhet? Det ska ett projekt vid Centrum för belastningsskadeforskning ta reda på, som även innehåller ett nyinstiftat pris.

– Dels vill vi se hur det går att förbättra lönsamhet med arbetsmiljöarbete. Dels vill vi lära oss av goda exempel. Resultatet ska användas i vår forskning, berättar Katarina Wijk.

Eldklotet i april

Sedan ska även det nyinstiftade Ergopriset, efter idé från professor Svend Erik Mathiassen, delas ut. Kandidater till detta, sju företag i Gävleborg, har hittills nominerats av både forskarna själva och av utomstående.

För forskarna innefattar nomineringarna någon av de omkring 150 företagare som intervjuats i någon av de delstudier som föregått arbetet.

– Där har vi förutom kopp-

lingen arbetsmiljö-lönsamhet också tittat på hur man prioriterat när man jobbat med arbetsmiljön, alltså om man främst tänkt på exempelvis den fysiska miljön eller den sociala. Vi har blivit väldigt vänligt bemötta när vi presenterat projektet för framför allt små och medelstora företag i Gävleborg.

Förutom friskare personal och högre lönsamhet kan arbetsmiljöarbete också bestå i goodwill. Vi studerar företagares uppfattningar om arbetsmiljö i förhållande till deras varumärken.

Ergopriset, specialgjort av glaskonstnären Björn Steiner från Ockelbo, kommer att delas ut vid den stora företagarmässan Eldklotet i Läkerol arena den 25 april.

Priset är ett sätt att samverka med omgivande samhälle, bedriva forskning och samtidigt nå ut med befintlig kunskap och att inspirera företagens hälsofrämjande engagemang.

OVE WALL

Klubbat i nämnden

Just nu sker val till NT-nämnden, Lärarutbildningsnämnden och HVS-nämnden. Valen som sker elektroniskt, startar den 20 februari och avslutas den 2 mars. Därför finns inga protokollutdrag ännu.

Ergonomiexperter samlades på HiG

Med Centrum för belastningsskadeforskning, CBF, som värd samlades ett drygt 40-tal ergonomer från Uppsala, Dalarna och Gävleborgs län på HiG för sin årliga utbildningsdag den 13 januari. Arrangör var Arbets- och miljömedicin i Uppsala.

Professor Svend Erik Mathiassen berättade inledningsvis om CBF:s verksamhet och den stora bredd av forskning som pågår där.

Katharina Wijk från CBF exemplifierade genom att presentera det så kallade Ergo-pri-set, som beskrivs i artikeln här intill.

Friskfaktorer i arbetet

Utifrån sin avhandling "The work ability continuum" talade Per Lindberg, CBF om hälsa, arbetsförmåga och om det verkligen finns "friskfaktorer" i arbetet.

Inger Arvidsson från Yr-

kes- och miljömedicin i Lund berättade därefter om olika aspekter på syn- och nackkrävande datorarbete som hon undersökt i sin avhandling baserad på trafikkontrollanter inom flyget.

Olika metoder behövs

Avslutningsvis diskuterade auditoriet de ökade kraven på arbetsförmågebedömningar som uppstått genom ändringar i sjukförsäkringen och där ergonomen är en viktig del av ett bedömningsteam.

Många gör sådana bedömningar i dag men man konstaterade att det är angeläget att få fram metoder som är tillförlitliga och evidensbaserade, och att det antagligen kommer att behövas olika metoder. Detta eftersom bedömningarna kan ha olika syften, till exempel återgång till ett specifikt arbete eller återgång till arbetsmarknaden i stort i de fall man är arbetslös.

Konstvetenskap för seniorer

Konstvetenskap – Allmän konsthistoria Pensionärsuniversitetet ger i samarbete med Högskolan i Gävle kurs i rubricerat. Anmälan senast 15/3 till Göran Severin, Svängatan 8 C 80646 Gävle, goran.severin@telia.com.

B

SVERIGE

Porto
betalt

Nytt stipendium

AB Edsbyverken har instiftat ett stipendium på 15 000 kronor som belöning för utmärkt studieprestation inom Design och träteknik.

Statuterna säger att särskild hänsyn ska tas till examensarbetet och de viktigaste kriterierna är relevant problemformulering, grundlig analys och tydliga förslag till lösningar.

Stipendiet delas ut i samband med programrets examensutställning med vernissage den 20 maj i Silvanumhuset.

Dags att söka sommarkurser!

23 februari öppnade sökandewebben och sista anmälningsdag är den 15 mars.

Webbanmälan för höstens utbildningar öppnar den 16 mars och stänger den 15 april.

Alla anmälningar ska ske via studera.nu.

ANTAGNINGEN

baktanke

Flyttkartongerna får inte plats i garaget. Flyttas de omkring, organisationsöversyn, tar de ändå lika stor plats. Att öppna någon av kartongerna märkta ämnesavdelning är för känsligt. "Väga samman", "bedöma", "ge förslag", "externa bedömare", nyckelord som döljer verktyg, synsätt och skalor som måste redovisas, nagelfaras, stötas och blötas. Vilken väg visar vår vision?

HED

Senioraktiviteter mars-maj:

19 mars kl. 13.30 ställer universitetsadjunkten vid HiG och konstnären Kenneth Håkansson frågan "Konst – ska det vara nåt?". Det sker i styrelserummet, Oden plan 4.

5 maj ordnas bussresa och heldagsbesök till Svenskt Utvecklingscentrum för Handikappidrott (SUH) i Bollnäs. Verksamhetschefen Kennet Fröjd guidar oss. Avresa med buss 8.30 åter cirka kl 16. Intresseanmälan senast 1 april till senior@hig.se eller till E. Lindahl 026-614790.

Uttagsautomaten äntligen på plats

I februari kom äntligen en uttagsautomat för kontanter på plats vid HiG. Det har tidigare varit oklart var den skulle placeras, men nu återfinns den i gången mellan Får- och Rävhallen.

You can't miss it.

Högskolan och Gävle energi skapar nytt utbildningsprogram

Högskolan i Gävle och Gävle Energi inleder ett samarbete. Tanken är att de ska ta hjälp av varandra när det gäller utbildning och forskning om klimatet och förnybar energi.

– Vi ska gemensamt utveckla ett modernt, attraktivt och framtidsinriktat utbildningsprogram på masternivå med start 2010, säger rektor Maj-Britt Johansson.

Gävle Energi kommer att satsa tre miljoner kronor under en treårsperiod. En avsiktsförklaring undertecknades nyligen.

Exakt vilja projekt som ska ingå i samarbetet är ännu inte helt klart. Bägge intressenterna ser positivt på möjligheten att även andra aktörer i regionen kan vara med och samarbeta. – Vår filosofi är att genom samverkan i regionen med högskola och näringsliv skapar vi attraktionskraft och utveckling, säger Per Laurell, vd Gävle Energi.

Testa yoga

Prova Power Yoga kan personal göra måndagen den 9 mars kl 15.15–16.15 i 51:611 (dramasalen). Instruktor är Héléne Lewinter från HLYoga. Mer information om Héléne och Power Yoga finns på www.hlyoga.se/templates/Valkommen.aspx.

Anmäl dig senast fredagen den 27 februari till msn@hig.se

FRISKVÅRDSGRUPPEN

20221635